

культур Миронівської селекції, урожайність яких сягає 100 ц/га. Застосування інтенсивних технологій дозволить прискорити господарствам швидкість обороту виробничих ресурсів і тим самим збільшити обсяги самофінансування.

Суттєвим фактором впливу на інтенсифікацію зерновиробництва полтавськими аграріями являється наявність додаткових джерел фінансування. Ефективними регіональним інструментом у підвищенні ефективності вирощування зерна та зернобобових культур має стати формування спеціальних банківських установ та інститутів регіональної підтримки системи кредитування сільськогосподарській підприємств.

Висновки. В результаті дослідження можна стверджувати, що на сучасному етапі розвитку зерновиробництва у Полтавській області існує багато проблем і регіон втрачає лідируючі позиції щодо цієї галузі. Доведено, що господарства області мають значний потенціал розвитку. Для того, щоб сектор зерновиробництва зайняв в економіці країни належне місце, потрібно забезпечити економічне зростання агропідприємств на основі інтенсифікації виробництва. Перспектива подальших досліджень полягає у пошуку шляхів прискорення швидкості обороту виробничих ресурсів при виробництві зерна.

Література

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : [підручник] / В. Г. Андрійчук. – [2-е вид., доп. і перероблене]. – К. : КНЕУ, 2002. – 615 с.
2. Левченко О. П. Теоретичні аспекти економічної ефективності виробництва зерна / О. П. Левченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2006. – № 2. – С. 144–149.
3. Кушнір І. В. Обґрунтування інтенсифікації виробництва пшениці / І. В. Кушнір // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2008. – Вип. 16. – Т. 3. – С. 99–102.
4. Миколенко І. Г. Умови функціонування зернопродуктового підкомплексу в ринкових умовах / І. Г. Миколенко // Економіка і підприємництво: організаційно-методологічні аспекти обліку, фінансів, аудиту та аналізу : збірник наукових праць за результатами наукової конференції молодих вчених. – Полтава : ПДАА, 2008. – Вип. 6. – Т. 2. – С. 48–51.
5. Статистичний щорічник України за 2009 рік України / [за ред. О. Г. Осауленка] / Державний комітет статистики. – К. : Консультант, 2010. – 567 с.
6. Рослинництво України : статистичний збірник / [за ред. Ю. М. Остапчука] / Державний комітет статистики України. – К. : Консультант, 2011. – 99 с.

Надійшла 17.08.2011

УДК 658:330.341

М. Є. АДАМІВ

Національний університет «Львівська політехніка»

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ АНТИСИПАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Обґрунтовано важливість врахування факторів внутрішнього та зовнішнього середовища у процесі формування та використання систем антисипативного управління на підприємствах. На основі вивчення літературних джерел розмежовано внутрішні та зовнішні фактори впливу на системи антисипативного управління підприємств. Розкрито сутність та відображено прикладні особливості впливу ключових факторів на системи антисипативного управління підприємств.

It is grounded the importance of considering of factors of internal and external environments during the forming and using the systems of anticipatory management at the enterprises. Internal and external factors influencing on the systems of anticipatory management of the enterprises are distinguished on the base of study of literature sources. The essence of key factors is opened and practical features of its influence on the systems of anticipatory management of the enterprises are viewed.

Ключові слова: фактори, вплив, внутрішнє і зовнішнє середовище, системи антисипативного управління.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Система антисипативного управління покликана забезпечувати максимальний рівень підготовки організації до будь-яких неочікуваних подій внутрішнього та зовнішнього середовища. Значущість формування та використання такої системи на підприємстві інтенсифікується в умовах гіпердинамічності та крайньої непередбачуваності середовища функціонування, адже здійснення лише прогнозування як процесу в межах конкретного виду управління за таких обставин є недостатнім. Означена ситуація вимагає від підприємства впровадження системи антисипативного управління, що базується на реалізації повного управлінського процесу з метою формування превентивних рішень, спрямованих на ефективне випередження змін умов функціонування.

Система антисипативного управління характеризується не лише внутрішнім середовищем, що визначає специфічні особливості її структурних елементів, але й за принципом безумовної відкритості активно взаємодіє із зовнішнім середовищем, фактори якого також здійснюють вплив на формування і

функціонування систем антисипативного управління підприємств. Взаємовідносини системи антисипативного управління із середовищем функціонування носять подвійний характер: по-перше, основне завдання цієї системи полягає у перманентному дослідженні внутрішнього та зовнішнього середовища з метою пошуку раних інформаційних сигналів виникнення того чи іншого явища, по-друге, вона й сама перебуває під впливом різноманітних факторів, які визначають особливості її побудови та функціонування. З огляду на вищезазначене перед суб'єктами антисипативного управління постає важливе завдання адекватного визначення та обґрунтованого врахування впливу усіх пріоритетних факторів у процесі формування та використання систем антисипативного управління на підприємствах.

Аналіз останніх джерел і публікацій. У літературних джерелах [1–7], які присвячені різноманітним проблемам менеджменту, спостерігається однотайність думок авторів щодо визнання факту впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на діяльність організацій і, зокрема, їхні системи менеджменту. Однак, підходи науковців до встановлення переліку та сутності цих факторів не завжди збігаються, що свідчить про складність і масштабність сучасного середовища функціонування. Що стосується систем антисипативного управління, то на сьогодні особливостям впливу факторів на їхнє формування та використання на теоретичному і прикладному рівні приділено недостатньо уваги, що вимагає подальшого дослідження.

Формування цілей статті. З огляду на означену проблему ключовою ціллю дослідження є виокремлення та ґрунтовна характеристика внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на системи антисипативного управління підприємств, що надаватиме доступне і розмежоване бачення цих факторів у процесі розпізнавання та врахування їхнього впливу на системи антисипативного управління підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливість врахування факторів впливу на системи антисипативного управління полягає в тому, що вони визначають специфічні особливості формування та функціонування цих систем для кожного окремого підприємства у конкретних умовах. Мова йде про те, що суб'єкти антисипативного управління повинні використовувати типову систему антисипативного управління лише як вихідний взірець, а неодмінним завданням є врахування впливу усіх пріоритетних факторів на згадану систему. Динамічність середовища функціонування вказує на необхідність постійного відстеження змін умов функціонування та адекватного врахування їхнього впливу на системи антисипативного управління підприємств. Крім того, напрям впливу факторів підштовхує суб'єктів антисипативного управління до максимального використання позитивних та мінімізації впливу негативних рушійних сил з метою забезпечення ефективного функціонування систем антисипативного управління.

Результати вивчення та аналізування літературних джерел [1–9] дають змогу виокремити перелік факторів внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування, що визначають особливості формування та функціонування систем антисипативного управління підприємств, та розкрити сутність їхнього впливу.

Серед факторів внутрішнього середовища, що впливають на системи антисипативного управління підприємств, доцільно виділяти:

1. Цілі системи антисипативного управління. Базовою ціллю системи антисипативного управління організації є забезпечення максимально можливого рівня підготовки підприємства до будь-яких неочікуваних подій на основі розроблених управлінських рішень щодо ефективного випередження потенційних явищ середовища функціонування. Керівники кожної окремої організації встановлюють також конкретні цілі для системи антисипативного управління, базуючись на засадах загальних цілей та прив'язуючи їх до тотальних цілей організації. Цілі системи антисипативного управління визначають спрямованість функціонування усіх елементів системи антисипативного управління на досягнення кінцевого результату. Наприклад, якщо підприємство прагне оволодіти більшою часткою ринку, то діяльність системи антисипативного управління має бути спрямована на дослідження середовища функціонування з метою встановлення перспективної можливості збільшення частки ринку підприємства та випередження її настання на основі реалізації розробленого управлінського рішення. Мова йде також про те, що усі елементи системи антисипативного управління повинні бути адекватно підібрані та функціонувати таким чином, щоб забезпечити реалізацію зазначеної цілі.

2. Завдання системи антисипативного управління. В системі антисипативного управління види завдань визначаються відповідно до цілей та делегуються для виконання визначеним працівникам. Виконання завдань супроводжують усі процеси, що реалізуються у системі антисипативного управління. Зміст, обсяг, термін реалізації та першочерговість завдань обумовлюють специфічні особливості формування та функціонування елементів системи антисипативного управління: технології, методів, управлінських рішень тощо. Наприклад, у конкретній ситуації завданням системи антисипативного управління є дослідження середовища функціонування з метою пошуку слабких сигналів виникнення перспективних можливостей щодо впровадження нової технологічної лінії виробництва товарів на підприємстві. Виконання означеного завдання потребує конкретних вмінь та навичок кваліфікованих працівників щодо цілеспрямованого збору та оброблення інформації, спеціалізованого програмно-технічного забезпечення тощо. Крім того, у зазначеному завданні міститься вказівка на те, що слід особливу увагу зосередити на науково-технічній сфері у процесі дослідження середовища функціонування. Якщо це

завдання є значним за обсягом та нагальним для підприємства, то необхідно залучати більшу кількість працівників для його виконання, використовувати новітнє програмно-технічне забезпечення тощо.

3. Ресурсне забезпечення. Характеризує можливість залучення необхідних технічних та програмних продуктів, достатніх фінансових ресурсів, добір кваліфікованих кадрів, а також визначає рівень інформаційного забезпечення тощо.

3.1. Кадрове забезпечення. Ефективне функціонування системи антисипативного управління потребує достатнього рівня кваліфікації, вмінь та навичок управлінського, математичного, аналітичного спрямування у працівників тощо. Тому, така система може бути сформована із власних трудових ресурсів, які характеризуються необхідними якостями. Якщо підприємство не володіє такими кадрами, то слід залучати нових працівників або проводити спеціальні навчання, тренінги з метою формування відповідних навичок щодо здійснення антисипативного управління на підприємстві.

3.2. Програмно-технічне забезпечення. Наявність та використання спеціалізованого програмного і новітнього технічного забезпечення під час здійснення антисипативного управління значно спрощує процедуру ідентифікації, оброблення та аналізування інформаційних сигналів виникнення потенційних можливостей та загроз, зменшуючи при цьому навантаження на працівників. Крім того, використання спеціалізованих програмних продуктів (SPSS, Statistica, Forecast Expert, Matlab, Gretl, E-views тощо) дає можливість здійснювати різноманітні методики випередження настання потенційних явищ, підвищуючи їхню ефективність. Варто зауважити, що оптимальна система антисипативного управління не може бути повністю автоматизованою, оскільки виконання окремих завдань, в тому числі й пов'язаних із використанням програм, потребує вмінь та навичок кваліфікованого персоналу.

3.3. Фінансове забезпечення. Високий рівень фінансового забезпечення надає можливість для придбання дорого вартісних програмних та технічних продуктів, необхідних для виконання визначених завдань антисипативного управління, оплати послуг спеціалізованих навчальних центрів для підготовки кваліфікованих працівників у сфері антисипативного управління тощо, що в кінцевому підсумку підвищує ефективність функціонування систем антисипативного управління підприємств.

3.4. Інформаційне забезпечення. Ефективність функціонування системи антисипативного управління значною мірою залежить від точності та повноти інформаційного забезпечення на кожному етапі управлінського процесу. Однак, крім вищезазначеного, рівень інформаційного забезпечення цієї системи також визначається такими характеристиками: можливістю ідентифікації, ступенем опису та рівнем оброблення слабких сигналів виникнення потенційних явищ, що прямо впливає на ефективність формування сценарію розвитку можливих подій, а в кінцевому результаті – на розроблення управлінського рішення. Варто також зазначити, що система антисипативного управління повинна володіти інформаційними даними про реальний стан справ та проблеми підприємства, які визначатимуть напрями її діяльності. Таку інформацію на підприємстві надає полікритеріальна діагностика діяльності організації.

4. Працівники. Вплив фактора визначається кваліфікацією, фаховістю, вміннями, поведінкою, позицією, досвідом, знаннями, поглядами тощо. Виконання конкретних завдань у системі антисипативного управління вимагає необхідного рівня кваліфікації, вмінь, навичок працівників. Тому, залежність "якості" персоналу та ефективності функціонування системи антисипативного управління полягає у такому: чим більш кваліфіковані та здібні працівники, тим складніші завдання вони здатні виконувати – наприклад, формувати точніші прогнози на основі адекватно підібраної, належним чином впорядкованої та проаналізованої інформації про виникнення потенційних змін у середовищі функціонування, що позитивно впливатиме на діяльність системи антисипативного управління. Варто також зауважити, якщо у працівників підприємства переважають консервативні погляди щодо використання традиційних механізмів управління, то систему антисипативного управління слід впроваджувати поступово, супроводжуючи необхідними роз'ясненнями, оскільки існує ймовірність виникнення опору щодо побудови такої системи управління на підприємстві з боку працівників.

5. Тип та особливості організаційної структури управління. До впровадження системи антисипативного управління підприємство вже володіє певним типом організаційної структури управління, яка характеризується конкретною чисельністю і професійно-кваліфікаційним складом працівників, визначеним ступенем централізації/децентралізації функцій, розподіленими обов'язками, повноваженнями і відповідальністю між працівниками, конкретними відділами тощо. Тому, у процесі побудови системи антисипативного управління слід встановити, чи можуть наявні посадові особи виконувати завдання антисипативного управління, які конкретні працівники займатимуться його здійсненням тощо. Якщо на підприємстві відсутні такі працівники, то слід визначити, у якому із існуючих відділів доцільно розмістити новий персонал. Крім того, тип організаційної структури визначає напрям діяльності працівників, задіяних у процес антисипативного управління. Наприклад, підприємства із територіальною організаційною структурою управління здійснюють свою діяльність у різних регіонах своєї держави та світу, а також тяжіють до розширення існуючої території функціонування. Тому, завдання системи антисипативного управління повинні зміщуватися на дослідження перспективних можливостей і загроз тих регіональних зон, на яких підприємство вже функціонує, а також нових територій для встановлення перспектив розширення діяльності.

6. Тип технології. Тип технології виробництва (великосерійна або масова, безперервна, дрібносерійна та одинична технології – згідно поділу Джоан Вудворд), який підприємство використовує для виготовлення продукції, обумовлює особливості функціонування системи антисипативного управління. Наприклад, для технології безперервного виробництва характерне використання автоматизованого обладнання, яке працює цілодобово для безперервного виготовлення однакового товару у великій кількості. У цьому випадку система антисипативного управління повинна бути зорієнтована на завчасне встановлення будь-яких загроз, пов'язаних із розладом функціонування такого устаткування, або перспективних можливостей його заміни на ефективніше обладнання.

7. Розмір підприємства. Визначає рівень складності побудови системи антисипативного управління на підприємстві. Великим організаціям доцільно формувати комплексні системи антисипативного управління, які характеризуються такими параметрами: достатньою кількістю кваліфікованих працівників для дослідження усіх сфер функціонування підприємства, потужним програмно-технічним забезпеченням для виконання великої кількості завдань, складною технологією для забезпечення комплексного визначення та випередження усіх можливостей та загроз тощо. На відміну від крупних організацій, на малих підприємствах слід формувати спрощену систему антисипативного управління.

8. Етап життєвого циклу підприємства. Конкретний етап життєвого циклу підприємства (зародження, зростання, пік діяльності, спадання) визначає спрямування діяльності системи антисипативного управління. Наприклад, на етапі зародження система антисипативного управління повинна бути зорієнтована на завчасне визначення потенційних можливостей щодо проникнення на ринок, додаткового інвестування у виробничо-господарську діяльність підприємства та загроз, що перешкоджатимуть започаткуванню діяльності. На етапі зростання раціональним буде спрямування зусиль на ідентифікацію можливостей щодо збільшення частки ринку, розширення цільової аудиторії споживачів, регіональної диверсифікації та загроз зниження існуючих показників діяльності. Пік діяльності в основному орієнтує систему антисипативного управління на завчасне визначення загроз щодо втрати існуючих позицій підприємства. На етапі спадання доцільно визначати можливості щодо потенційних напрямів переорієнтації діяльності підприємства тощо. Варто наголосити, що оскільки система антисипативного управління спрямована на раннє визначення можливостей і загроз середовища функціонування, то на кожному окремому етапі слід виконувати завдання цього етапу та частково орієнтуватися на завдання наступного етапу.

9. Вид діяльності підприємства. Оскільки основним завданням системи антисипативного управління є дослідження середовища функціонування з метою визначення інформаційних сигналів потенційного виникнення можливостей або загроз, то сфера діяльності підприємства є, власне, і основною територією функціонування цієї системи. Система антисипативного управління повинна здійснювати дослідження споживачів, конкурентів, постачальників і т.д., які безпосередньо стосуються того виду діяльності, що здійснює підприємство.

До факторів зовнішнього середовища, що впливають на системи антисипативного управління підприємств, доцільно відносити такі, як:

1. Науково-технічний прогрес. Впровадження новітніх технічних досягнень та наукових здобутків у галузі управління, прогнозування забезпечує систему антисипативного управління прогресивним інструментарієм, що вдосконалює процес її функціонування. Використання сучасних спеціалізованих програмних і технічних продуктів, а також ефективних методик прогнозування, обґрунтованих процедур прийняття рішень тощо позитивно впливає на діяльність систем антисипативного управління. Разом з тим, система антисипативного управління повинна бути зорієнтована на постійний моніторинг науково-технічної сфери з метою завчасного визначення та використання усіх можливостей щодо виникнення нових наукових й технічних досягнень в країні та світі для покращення власного функціонування та діяльності підприємства загалом. Якщо науково-технічний прогрес характеризується високими темпами розвитку науки і техніки, то у системі антисипативного управління повинен бути налагоджений інтенсивний механізм виконання завдань таким чином, щоб забезпечити усі потреби підприємства у технічних продуктах та використанні наукових досягнень.

2. Особливості економічного розвитку. Загальний рівень розвитку економіки країни (високорозвинена, перехідна, слаборозвинена економіка, економіка, що розвивається,) вид економічного циклу (пік, спад, піднесення ділової активності), система економічних відносин у державі (ринкова, адміністративно-командна, трансформаційна) обумовлюють особливості формування та функціонування систем антисипативного управління підприємств. Наприклад, в умовах адміністративно-командної економіки завдання систем антисипативного управління підприємств визначалися місцевими та державними органами влади. Тоді як, ринкова економіка з високим рівнем розвитку характеризується гострою конкуренцією між підприємствами. Тому, діяльність системи антисипативного управління підприємства, яке функціонує у таких умовах, в основному повинна бути спрямована на завчасне визначення та здобуття права першого використання нових можливостей у тих сферах функціонування організації, де можна одержати вагому конкурентну перевагу, а також ідентифікацію різноманітних загроз діяльності підприємства з метою збереження існуючих позицій на ринку. Наприклад, спад ділової активності

економіки найпомітніше впливає на галузі, що випускають засоби виробництва і споживчі товари тривалого користування, а також будівельну промисловість. Тому, діяльність систем антисипативного управління підприємств, які належать до цих галузей повинна бути зміщена на визначення ранніх сигналів виникнення потенційних можливостей підтримання діяльності та загроз різкого зменшення обсягів виробництва або припинення функціонування організації тощо.

3. Рівень техніки та технології. Наявний стан техніки та технології повинен відповідати усім сучасним вимогам (безпеки, продуктивності, ресурсоекономності тощо) для забезпечення ефективної та безперебійної діяльності підприємства. Тому, система антисипативного управління зобов'язана ідентифікувати усі слабкі сигнали, що передбачають будь-яку потенційну невідповідність стану техніки та технології сучасним вимогам, з метою недопущення фактичного прояву такої невідповідності. Якщо підприємство вже характеризується низьким рівнем відповідності стану техніки та технології сучасним вимогам, то система антисипативного управління повинна бути зорієнтована на пошук ранніх сигналів виникнення можливостей заміни існуючого обладнання на більш ефективне для покращення функціонування підприємства. У випадку абсолютної адекватності стану техніки та технології сучасним вимогам завдання системи антисипативного управління зміщуються на завчасне визначення усіх потенційних можливостей появи більш новітнього устаткування, інформаційних та комп'ютерних систем тощо.

4. Рівень конкуренції. Високий рівень конкуренції вимагає від підприємства здобуття такої переваги, яка дозволить йому ефективно функціонувати та зберігати свої позиції на ринку. В таких умовах особливого значення набуває система антисипативного управління, яка повинна бути спрямована на ідентифікацію усіх слабких сигналів виникнення потенційних можливостей у різноманітних сферах функціонування підприємства з метою одержання права першого та максимального використання таких шансів умов функціонування. Чим вищий рівень конкуренції, тим інтенсивніше повинні реалізовуватися процеси у системі антисипативного управління з глибшим охопленням сфер діяльності організації та її конкурентів.

5. Постачальники. Рівень надійності постачальників визначає напрям діяльності системи антисипативного управління. Наприклад, у випадку довготривалих відносин підприємства із постачальниками система антисипативного управління повинна здійснювати постійний моніторинг їхньої діяльності з метою завчасного визначення та подолання ймовірних загроз втрати таких постачальників. Тоді як, в умовах відсутності надійних постачальників або необґрунтованого невиконання обов'язків існуючими партнерами завдання цієї системи зміщуються на пошук та завчасне визначення альтернативних можливостей щодо встановлення відносин із новими постачальниками.

6. Споживачі. Будь-яке підприємство у своїй діяльності орієнтується на споживачів і спрямовує усі зусилля на задоволення їхніх потреб. Тому, система антисипативного управління постійно зобов'язана відслідковувати та ідентифікувати усі слабкі сигнали потенційних змін у потребах споживачів з метою використання цих змін як позитивних можливостей для покращення діяльності підприємства на засадах швидкого пристосування до нових вподобань споживачів, а також недопущення ігнорування будь-якими змінами у їхніх смаках з метою подолання несприятливих загроз щодо втрати цільової групи споживачів. Мова йде про те, часовий лаг між ранніми проявами зміни у потребах споживачів та крайнім виявом їхньої незадоволеності повинен бути зведений до мінімального за допомогою прийнятого управлінського рішення. Частота зміни і різноманітність потреб споживачів визначають рівень інтенсивності функціонування системи антисипативного управління на підприємстві, зумовлюючи підбір і використання адекватного інструментарію.

7. Нормативно-правове та методологічне забезпечення. Оскільки в основі антисипативного управління закладено процес випередження настання будь-яких впливових явищ середовища функціонування, тому доцільно звернути увагу на ті документи, які відображають прогностичні показники макроекономічного та мікроекономічного розвитку держави. У Законі України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» № 1602-III від 23.03.2000 р. визначено перелік документів, які відображають прогнози розвитку держави, її територіальних зон, галузей економіки. Сутність звернення системи антисипативного управління до цих документів полягає в тому, що значення прогностичних показників, які стосуються діяльності окремого підприємства, визначають напрям функціонування його системи антисипативного управління. Наприклад, якщо в наступному році прогнозується значне зростання обсягу експорту підприємствами, то система антисипативного управління суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності може спрямувати свої зусилля на завчасне визначення потенційних можливостей розширення експортної діяльності, оскільки саме у цій сфері найбільш ймовірно виникнення сприятливих можливостей. Крім того, використання таких можливостей забезпечить досягнення встановлених прогнозованих державою показників. На мікрорівні кожне окреме підприємство може використовувати різноманітні методичні положення щодо використання систем антисипативного управління, які відображені у наукових джерелах та носять рекомендаційний характер.

8. Державні та місцеві органи влади. На державному та місцевому рівні функціонують відповідні органи влади, зокрема Центр експертних оцінок, аналізу та прогнозування Кабінету Міністрів України,

різноманітні відділи аналізу та прогнозів соціально-економічного розвитку областей, районів, міст тощо, які розробляють та затверджують документи щодо прогнозування розвитку окремих регіональних територій держави та контролюють дотримання встановлених вимог. Керівники, що здійснюють антисипативне управління на підприємстві, повинні орієнтуватися на тенденції, прогнози розвитку відповідної територіальної зони і галузі та зобов'язані дотримуватися усіх необхідних вимог.

9. Інфраструктура. Ступінь розвиненості інфраструктури впливає на рівень ефективності функціонування систем антисипативного управління підприємств. Наприклад, наявність зручного транспортного сполучення та безперебійного зв'язку (Інтернет, телефон, факс тощо) створює сприятливі умови для дослідження середовища функціонування та оперативного одержання інформаційних даних щодо виникнення потенційних можливостей і загроз, що в кінцевому підсумку позитивно впливає на результати діяльності системи антисипативного управління підприємства.

10. Міжнародні події. Система антисипативного управління повинна відстежувати усі слабкі сигнали виникнення будь-яких подій у міжнародному середовищі. Адже, усі потенційні зміни на міжнародному рівні можуть бути як перспективними можливостями, так і загрозами для діяльності підприємства. Особливу увагу слід звернути на те, чи зачіпатиме ця подія країну, галузь, в якій функціонує організація або діяльність самого підприємства.

11. Особливості міжнародних економічних відносин. Система антисипативного управління повинна відслідковувати усі потенційні зміни в особливостях міжнародних економічних відносин на засадах слабких сигналів їхнього виникнення з метою встановлення економічної доцільності здійснення зовнішньоекономічної діяльності у країнах, де можуть виникнути визначені зміни.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Важливим завданням суб'єктів антисипативного управління під час формування та використання систем антисипативного управління на підприємствах є адекватне визначення та врахування специфічних особливостей впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Розмежування переліку внутрішніх та зовнішніх факторів сприяє відповідно ефективному внутрішньому наповненню системи антисипативного управління та забезпечує можливість адекватного врахування ситуативного впливу факторів зовнішнього середовища. Визначена змістова характеристика цих факторів полегшує теоретичне розуміння суб'єктами антисипативного управління їхньої сутності і врахування особливостей прикладного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на системи антисипативного управління підприємств. Оскільки теоретичні та прикладні засади формування та використання систем антисипативного управління недостатньо розвинені у вітчизняному просторі, тому подальші дослідження слід спрямувати на вивчення зарубіжного досвіду у цьому питанні.

Література

1. Гершун А. М. Анализ внешней среды бизнеса [Електронний ресурс] // Технології корпоративного управління. – Режим доступу : http://www.iteam.ru/publications/marketing/section_23/article_3634/
2. Кузьмін О. Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : [навч. посібник] / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – [2-е вид. доп. і перероб.]. – Львів : Національний університет "Львівська політехніка" [Інформаційно-видавничий центр "ІНТЕЛЕКТ +" Інституту післядипломної освіти], "Інтелект-Захід", 2003. – 352 с.
3. Мельник О. Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій : [монографія] / О. Г. Мельник. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 344 с.
4. Мескон М. Основы менеджмента / Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. ; [пер. с англ.]. – М. : "Дело ЛТД", 1994. – 702 с.
5. Савченко О. Р. Спрощена модель структури факторів впливу на системи менеджменту організацій / О. Р. Савченко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. – 2010. – № 3 (53). – С. 90–93.
6. Jones, Gareth R. Essentials of contemporary management / Gareth R. Jones, Jennifer M. George. – 2nd ed. – Published by McGraw-Hill/Irwin, 2007. – 594 p.
7. Potocan V. Business systems: sustainable development and anticipatory system [Електронний ресурс] / Potocan V. Management. – 2002. – Vol. 7, No. 1. – P. 67–79. – Режим доступу : www.efst.hr/management/Vol7No1-2002/5-potocan.doc
8. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : закон України № 1602-III від 23.03.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1602-14>
9. Світова економіка : підручник / [А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, О. І. Рогач та ін.]. – К. : Либідь, 2007. – 640 с.

Надійшла 19.08.2011